

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม  
ของศูนย์ส่งเสริมกิจการ โคนมเขตรินทร์ จังหวัดสุโขทัย

ผู้เขียน ว่าที่ร้อยตรี ปิยะมิตร จิตต์มนัส

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รองศาสตราจารย์กฐิน ศรีมงคล ประธานกรรมการ  
รองศาสตราจารย์ราไพพรรณ อภิชาติพงษ์ชัย กรรมการ  
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม ชีวะอิสระกุล กรรมการ

#### บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงโคนมตลอดจนปัญหาและอุปสรรค และแนวทางแก้ไขของการเลี้ยงโคนมของเกษตรกรสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการ โคนมเขตรินทร์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมภายใต้แผนปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรที่เป็นสมาชิกศูนย์ส่งเสริมกิจการ โคนมเขตรินทร์ จังหวัดสุโขทัย ปี 2537-2539 และ ปี 2540-2544 จำนวน 84 ราย เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือ แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามใช้ค่าสถิติ Chi-square test

จากผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 46 – 55 ปี และมีอายุโดยเฉลี่ย 46.96 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าและมีสถานภาพสมรส เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมและประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมเพียงอย่างเดียว ร้อยละ 58.33 เกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมโครงการเลี้ยงโคนมในช่วงปี 2540 – 2544 และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 2 คน ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการจ้างแรงงาน เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ใช้เครื่องรีดนม ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงโคนมและปลูกพืชอาหารสัตว์ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ ในปี 2544 เกษตรกรส่วนใหญ่มีโคนมจำนวนมากกว่า 13 ตัวขึ้นไป โดยมีจำนวนโคนมโดยเฉลี่ย 13 ตัวและในปี 2546 มีจำนวนโคนมโดยเฉลี่ย 12 ตัว สำหรับรายได้จากการเลี้ยงโคนมใน

ระหว่างช่วงปี 2537 – 2539 โดยเฉลี่ยเท่ากับ 189,531.20 บาท ส่วนรายได้จากการเลี้ยงโคนมในระหว่างช่วงปี 2540 – 2544 โดยเฉลี่ยเท่ากับ 294,177.50 บาท เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมก่อนเริ่มต้นเลี้ยงโคนมจากกรมปศุสัตว์ร้อยละ 71.43 และได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการเลี้ยงโคนมจากวารสาร ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องการเลี้ยงโคนมอยู่ในระดับดีถึงดีมาก

จากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่าการใช้พื้นที่ในการเลี้ยงโคนมมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมของศูนย์ส่งเสริมกิจการโคนมเขตศรีนคร แต่เนื่องจากเกษตรกรมีพื้นที่การเลี้ยงโคนมค่อนข้างน้อย จึงทำให้การขยายกิจการฟาร์มเป็นไปได้ยาก

ปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคนมที่เกษตรกรส่วนใหญ่กล่าวถึงได้แก่ อาหารชั้นมีราคาแพง อัตราผสมติดต่ำ ราคาน้ำนมดิบต่ำ โคนให้ผลผลิตต่ำ ขาดแคลนเงินทุน ขาดแคลนแปลงหญ้า ขาดแคลนพื้นที่เลี้ยง โคนเป็นโรคเรื้อรัง และขาดแหล่งน้ำใช้ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงโคนมควรออกตามเยี่ยมเยียนและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่องเพื่อช่วยให้เกษตรกรที่ไม่มีประสบการณ์ได้ดำเนินการเลี้ยงโคนมอย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนสินเชื่อเพื่อขยายกิจการฟาร์ม อบรมให้ความรู้ในเรื่องการเลี้ยงโคนม นอกจากนี้เกษตรกรควรเพิ่มจำนวนแม่โคนมในฟาร์มให้มากกว่าเดิมเพื่อที่จะทำให้เกษตรกรดำเนินการตามโครงการอย่างมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จได้ในที่สุด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

**Independent Study Title** Factors Affecting the Success of Dairy Cattle Farmers of  
Si Nakhon Dairy Promotion Center, Sukhothai Province

**Author** Acting Sub-Lieutenant Piyamit Jitmanus.

**Degree** Master of Science.(Agriculture) Agricultural Extension

**Independent Study Advisory Committee**

Assoc. Prof. Katin	Srimongkol	Chairperson
Assoc. Prof. Rampaipan	Apichatpongchai	Member
Asst. Prof. Dr.Boonserm	Cheva-lsarakul	Member

**Abstact**

The objectives of this research were to study personal characteristics, socioeconomic and other factors affecting the success of dairy production as well as problems, obstacles and recommendations of dairy cattle production of Si Nakhon Dairy Promotion Center.

Population studied were dairy cattle farmers under Restructuring and Agricultural Production System Plan who were members of Si Nakhon Dairy Promotion Center, Sukhothai province during 1994-1996 and 1997-2001 totaled 84 farmers. The instrument of research was questionnaire for data collection. Data analysis was done through percentage, arithmetic mean, standard deviation and Chi-square test.

From research findings, it was found that most of dairy farmers aged between 46-55 years old with the average of 46.96 years old. They finished primary school and were married. Most of them had never had experiences on dairy cattle raising before they joined the project. Almost 60 percent farmers earned their living only on dairy cattle raising. Most of farmers participated in project during 1997-2001. The number of farm labor was 2 farmers per household. There was no hired labor in their farm. Most farmers used milking machine. Their farm size for cattle raising and pasture was about 10 rai or lower.

In 2001, farmers owned cattle more than 13 heads with the average of 13 heads and 12 heads in 2003. The income from cattle raising during 1994-1996 and 1997-2001 were 189,531.20

and 294,177.50 Bath respectively. Most of farmers (71.43%) obtained training on cattle raising organized by Department of Livestock. They received information on cattle raising from magazine. They had knowledge on cattle raising at good to very good level.

From hypothesis testing, it was found that dairy cattle raising area was related to the success of dairy cattle farmers of Si Nakhon Dairy Promotion Center. Due to small raising areas, it was difficult for farmers to expand their farm size.

Problem and obstacles in dairy promotion mentioned by farmers were high price of concentrate, low rate of breeding, low price of raw milk, low yield, lack of capital, insufficient of pasture and raising areas, cow diseases and lack of water sources, respectively.

It was recommended that extension workers should visit farmer's farm in order to advise farmers closely and continuously and support inexperienced farmers to raise dairy cattle properly and successfully. Agencies involved should support credit for farm expansion and train them on dairy production. In addition, farmers should increase more the number of dairy cows in the project to be effective and successful.